14e Jaargang. 5649-1889.

ONAFHANKELIJK

ISRAELIETISCH ORGAAN

voor Nederland.

VERSCHIJNT 's VRIJDAGS.
Prijs per jaargang voor Amsterdam, ... / 4.—
de overige plaatsen van het rijk franco. . , 4.50
Voor het Buitenland . . . . . , 12.—
Afzonderlijke Nummers . . . . . , 0.10

ADVERTENTIËN.
van 1—5 regels 75 Cents, iedere regel meer 15 Cents.
voor buiten de stad van 1—5 regels / 1.—, elke regel meer 20 Ct.
Groote letters worden berekend naar plaatsruimte.
Randen worden tegen 50 Cents in rekening gebracht.

No. 45.

Vrijdag 3 Mei.

Directeur-Uitgever: Dr. L. B. Perel.

Bureau:

Zwanenburgwal, No. 86.

Toezending van BRIEVEN en BIJDRAGEN uiterlijk MAANDAG en ADVERTENTIEN uiterlijk tot DONDERDAG-MIDDAG 12 uur aan het Bureau van dit Blad, Zwanenburgwal bij de Staalstraat, No. 86.

Ongefrankeerde Brieven en Pakjes worden ten stelligste geweigerd.

Evenals gouden appelen in zilver netwerk, is een woordje van pas. (Spreuk: 25: 11.)

תפוחי זהב במשכיות כסף דבר דבר על אפניו משלי: כה יא:

Bij dit Nummer behoort een Bijblad.

BINNENLAND.

AMSTERDAM.

Het Wetsontwerp-Mackay tot wijziging van de Schoolwet.

Werd, hetgeen door den Directeur-Uitgever van dit Orgaan in de jongstleden gehouden vergadering van de Kiesvereeniging „Burgerplicht" omtrent de ingediende nieuwe Schoolwet bij de 2de Kamer, gesproken werd, vooral door hen, die daar komen met alles behalve nevenbedoelingen, ten zeerste geappreciëerd, thans blijkt — indien hetgeen de *Köln. Zeitung* mededeelt, waarheid bevat, en aan het stilzwijgen der daarin genoemde liberale bladen, *N. Rott. Cour.*, *Handelsblad* en *Vaderland*, zou er niet aan te twijfelen zijn — dat het inderdaad noodzakelijk was de aandacht der geheele liberale partij hierop door ons te vestigen.

In No. 117 — Eerste blad der *Köln. Zeitung* van Zondag 28 April 1889 komt nl. het volgende voor:

„*Amsterdam*, 26 *April*. Terwijl tot nu toe alle groote liberale bladen, tegenover het door de Regeering openbaar gemaakte wetsontwerp omtrent een nieuwe wet op het lager onderwijs een onverklaarbare terughoudendheid aan den dag hebben gelegd, is thans in zooverre een waarschijnlijke beslissing omtrent het lot der voordracht mogelijk geworden, dat in de rijen der liberale partij een zwenking naar rechts schijnt te hebben plaats gehad. Verleden Zondag namelijk werd te Amsterdam een geheime bijeenkomst gehouden tusschen het bestuur der Liberale Unie en voorname leden der Eerste en Tweede Kamer, met de redacteuren der invloedrijkste liberale bladen (Nieuwe Rotterdamsche Courant, Handelsblad en Vaderland), waarin met tamelijke eenstemmigheid besloten werd, de van ultramontaan-orthodoxe zijde aangeboden hand niet af te wijzen, maar dit keer, afwijkende van de sedert tientallen jaren aangenomen houding, water in den wijn te doen en eene, overeenkomstig de wenschen der kerkelijke partijen, tegemoetkomende houding in de schoolvraag aan te nemen. Of de Liberale Unie uit eigen beweging in naam der liberale partij, welker wettiglijke leiders haar intusschen volstrekt niet tot dien stap gemachtigd hadden, den vrede aanboden, of voorbesprekingen met de heerschende anti-liberale partij hieraan zijn voorafgegaan, is onverschillig, maar in ieder geval is het feit, dat bladen en afgevaardigden, die tot heden tegenover alle eischen der clericalen in de schoolvraag het onverbiddelijkste *non possumus* gesteld hadden, nu plotseling zoodanig van gevoelen en van standpunt veranderd zijn, dat zij zelfs aan het ondermijnen der tot nu toe streng vastgehouden grondstelling der godsdienstlooze staatsschool bereid zijn mede te werken — een bijzonder merkwaardig verschijnsel in het alhier bestaande partijleven. Tot nu toe heeft nog geen enkel blad hier, van deze Zondagsbijeenkomst melding gemaakt, maar men mag op een heftigen strijd in het liberale kamp voorbereid zijn, zoodra de nadere bijzonderheden aan het licht zullen zijn gekomen."

Tot zooverre de *Köln. Zeit.*

Inderdaad bewaren onze in dit artikel genoemde liberale bladen *voortdurend* het stilzwijgen hierover, en wordt het daarom tijd te vernemen, of dit stilzwijgen al dan niet een bevestiging is van het hierboven medegedeelde, en bedenkelijke verschijnselen aan de lucht dus al of niet aanwezig zijn.

——

De laatste openbare vergadering in dit seizoen van de „Ned. Vereeniging tot Afschaffing van sterken Drank" droeg een eenigszins huiselijk karakter. Onder voorzitterschap van rabbi J. A. M. Chumaceiro gaf een der bestuursleden zijne ondervindingen on ontmoetingen met slachtoffers van den drankduivel ten beste, terwijl een ander lid op welsprekende wijze „Salome" van B. ter Haar voordroeg. Een bezielende, treffende toespraak van den leider dezer bijeenkomst sloot den avond. (*Hbl.*)

——

Vrede zij ons Doel.

Bovenvermelde reeds zeer gunstig bekende bruiloftsvereeniging, zal wederom, als gewoonlijk, 9 Juni e. k. (Zondag van het Sebuotfeest) in het lokaal d'Geelvinck (Singel) en wel ditmaal *twee paren* in hetzelfde lokaal geheel voor haar rekening, in het kerkelijk huwelijk doen treden.

Voorzeker zal een zoodanige geheel overeenkomstig onze Joodsche wet, *ware* philantropische vereeniging op den steun van alle braven en weldenkenden kunnen rekenen en zullen dan ook zeer velen zich hierdoor opgewekt gevoelen, als lid, of als donateur tot „Vrede zij ons Doel" te treden. De Secretaris, de heer J. Alvarez Vega, Groote Kattenburgerstraat No. 8, is bereid nadere inlichtingen te verschaffen.

——

Het gezelschap Beréschit, te Leiden in 1820 opgericht en gewijd aan de studie der Hebreeuwsche letteren, zal 9 Mei zijn 700e vergadering houden. De tegenwoordige leden hebben de oud-leden per circulaire uitgenoodigd om dit buitengewone feit feestelijk mede te komen vieren. Het programma luidt: ontvangst, gemeenschappelijke maaltijd, 700e vergadering en nabroodje.

(*N. R. Crl.*)

——

Den 28 Maart jl. had in de bestuurskamer der Bewaarschool voor Ned.-Isr. minvermogenden, Rapenburgerstraat alhier, een eenvoudige tegelijk treffende bijzonderheid plaats. Het gold hier een man te huldigen, die veertig jaren de belangen der school had gediend.

In een gewone vergadering bijeengeroepen, werden aan de aanwezige bestuurders en bestuurderessen de notulen van de vergadering van 29 Maart 1849 voorgelezen. Hieruit bleek, dat in die vergadering (de eerste van de toen opgerichte vereeniging) de heer S. W. Josephus Jitta, thans vice-president, tot lid van het bestuur benoemd was. Aan dit feit knoopte de voorzitter, de heer dr. M. Heijmans, in gepaste, eenvoudige woorden een herinnering aan de vele diensten, die de heer Jitta der Bewaarschool bewezen heeft, er tevens op wijzende, dat hij met den opperrabbijn Berenstein en mr. Godefroi, die thans te Londen woont, de éenige is van de oprichters, wier leven gespaard is geworden en die nog den lust bezit, in het belang der inrichting werkzaam te zijn. Terecht herinnerde spreker er aan, dat, waar de maatschappij zooveel gewichtigs van den heer Jitta heeft geleerd, het hem nooit te onbeduidend scheen, met begrootingen over millioenen, met diezelfde nauwgezetheid onze eenvoudige rekening te controleeren, in één woord: spreker schetste ons komen trouw, dat Jitta was de stichter, de leider, de bestuurder bij uitnemendheid eener inrichting, die vóór 40 jaren een onbeduidend plantje gelijk was, en nu „een sieraad in den lustoord der weldadigheid" is geworden. Ten slotte werd het welgelijkend portret des heeren Jitta, ter blijvende herinnering aan deze gebeurtenis, onthuld en den jubilaris een oorkonde, door meesterhand ontworpen, aangeboden.

Zichtbaar aangenaam verrast, dankte de heer Jitta voor de onverwachte en treffende hulde; hij aanvaardde die en gaf de verzekering, dat, wanneer hij een woord van erkentelijkheid sprak, dit uit het hart kwam, daar zoo onvoorbereid het hart slechts spreekt. Waar zijn in zijn oog zoo geringe verdiensten zoo geappreciëerd worden, hoopte hij nog jaren de kracht te bezitten, voor de belangen der school te waken.

Nadat de heer A. S. Z. Eitje in schoon gekozen woorden den jubilaris een heildronk had gebracht, het een voorrecht noemende, oud geworden te zijn, wanneer men een zoo welbesteed leven achter zich heeft als de heer Jitta, stoot de voorzitter de vergadering, maakte de penningmeester, de heer S. Monk, medegedeeld had, dat ook de kas in verband met het feest genoten had. (*N. Isr. Weekbl.*)

——

De bekende firma Schravendijk opent Zaterdagavond a. s. een tweede magazijn Kalverstaat 28. (Zie achterstaande advertentie.) Wij komen de volgende week op deze belangrijke tweede zaak terug.

——

Bambergs Aquarium.

Een goede tijding. Bamberg blijft nog een korten tijd langer hier. Een buitenkansje dus voor hen, die tot heden zijn wonderwerk niet aanschouwd hebben. Thans profiteere men van de gelegenheid voor de heer B. naar de Parijsche Tentoonstelling vertrekt.

——

Woensdag ר"ח אייר was het juist 50 jaar geleden en op dien dag was tevens zijn 80ste geboortedag, dat de Eerw. heer N. M. Groen alhier als gazan in functie trad. Dienzelfden avond had er in de kerkeraadszaal een feestelijke bijeenkomst plaats, belegd door het Kerkbestuur, waarbij o. a. de permanente feestcommissie (Groen-Commissie), het rabbinaat, de opper-, voorzanger en de andere gazanim, de opperkosters

FEUILLETON.

De Joden van Barnow.

Een ware geschiedenis door Karel Emil Franzos.

HOOFDSTUK I.

1) De Shylack van Barnow (1873).

Vlak tegenover het oude, grauwachtige klooster der Dominikanen staat het groote, witte huis van den Jood, zeer dicht nabij den straatweg, die van Lemberg naar Skala heenleidt en het somber stadje doorsnijdt. Wie in een der kleine, smeerige huizen van het ghetto geboren is, ziet met eerbied en bewondering op naar dit huis en zijn bezitter, den ouden Mozes Freudenthal. Dit huis en deze man zijn de trots van Barnow. En beide rechtvaardigen ook, ieder op zijn wijze, dezen trots. Daar is eerst het huis. Het is als was het zijn waarde bewust, zoo trots en aanzienlijk staat het daar in zijn witten, helderen opschik met de lange, schitterende reeks van vensters der eerste verdieping, met de veelkleurige winkels gelijkvloers, aan beide zijden van de groote poort, welke, om er binnen te treden, geopend is. Want dit huis is een verblijf, alwaar men zijn intrek neemt en de edellieden weten zijn voortreffelijkheden te waardeeren, wanneer zij op het districtsgerechtshof of op de weekmarkt moetende zijn, in de stad komen, en evenzoo de officieren der cavallerie uit de dorpen der omgende plaatsen, wanneer de verveling hen er henen drijft. Maar hierbij is het huis ook een pandjeshuis, want de eerste verdieping wordt in huur bewoond door de voornaamste persoon van Barnow, den districtsrechter en den arts en daarna al het mogelijke er bij, want het is bijna moeilijk te zeggen, dat alles daar in de onderste verdieping is tezaamgedrongen. Men vindt daar een loterijkantoor en een assurantie-agentschap voor vee, menschen en graan, een lakenmagazijn en winkel in koloniale waren, een wijnlokaal voor de voornaamste gasten en een drankwinkel voor de boeren. En kollekteur, agent, koopman en herbergier — dit alles is Mozes Freudenthal.

Maar de oude, slanke man de donkere gelaatstrekken, is nog veel meer, zijn familie edert menschengeheugen de voornaamste in het stadje, bidstandaard in de „Sjoel" (Synagoge) staat het voorste eerste rei. Zooals na zijns grootvaders dood zijn vader, is hij na zijns vaders dood bestuurder der gemeente geworden, zonder dat hij er pogingen toe gedaan had, zonder dat iemand in den zin ware gekomen, hem niet te kiezen, gold als een der vroomste en eerlijkste mannen van het oodom. En hiertoe nog zijn rijkdom, zijn buitengewone rijkdom!

Zijne geloofsgenooten houden voor een millionnair en zij hebben gelijk. Immers heert niet alleen het huis met alles wat er om en aan is, verscheiden bezittingen in de omstreek kan hij met grooter het zijne noemen, dan de Poolsche baronnen en edelli die er op wonen. En het heerlijke landgoed Komorowhoort hem ten volle toe, nadat het de vroegere eigenaar kleine graaf Smóleski en zijn schoone gemalin Aurora inige jaren verkwist hadden. Het is een schoon, groot land, en de graaf had niet zonder reden uit wanhoop den grootsten roes zijns levens, toen hij het verlaten moest.

Zou het u na dit alles verwonderen, indien ge vernemen zoudt, dat Mozes Freudenthal niet alleen de rijkste en voornaamste, maar ook de meest benijde man der plaats is?!

Maar dit is niet aldus. Vraagt den armsten man in de Jodenstad, den toraonderwijzer, die met zijn zes kinderen verhongert, of den waterdrager, die hijgend, de geheele week van den vroegen morgen tot den laten avond van en naar de stadswaterpomp loopt, vraagt hen, of zij met Mozes ruilen willen, en zij zullen u „neen" zeggen, want grooter dan de rijkdommen van dezen man is zijn ongeluk.

Ge kunt het hem wel is waar niet van het gezicht lezen, indien ge hem zoo trots en statig voor de poort van zijn huis ziet staan. Van onder het kleine, zwart fluweelen kapje, wordt het zilvergrijze haar zichtbaar, zilvergrijs en dun zijn ook de beide lange lokken, die, naar de wijze der Chassidim langs de wangen terneerhangen. Maar de gestalte is nog krachtig en niet gebogen, en de zeldzaam geknipte, op een talaar gelijkende jodenrok (lang kleedingstuk) van zwart laken, doet haar statig uitzien. De oude man staat bijna bewegingloos daar en ziet naar den schilder, die de deuren van den brandewijnwinkel met frissche, giftgroene verf schildert en flesch, glas enz. er op teekent. Slechts zelden wendt hij het oog af, om den groet van een voorbijkomende te beantwoorden, want er is heden weinig gewoel in de straten. Een troep rutheensche boeren zwaait dronken door de stad, een edelman rijdt in een licht voertuig voorbij, eenige arme dorpelingen, die de gansche week van de eene boerderij tot de andere waren gegaan en voor geld en goed vellen in ruil hadden genomen, trekken met de verhandelde waren weder binnen. De last is

tegenwoordig waren terwijl de kerkvoogden ter Nieuwe Synagoge verhinderd waren. De heer Eitje sprak den Jubilaris in hartelijke woorden toe en overhandigde hem een schilderij, voorstellende de Groote en Nieuwe Synagoge, benevens een enveloppe met geldwaardige papieren. Namens de commissie werd het woord gevoerd door de heeren M. de Vries van Buren, E. de Lange, Du Mosch en B. P. Gomperts, en van het Kerkbestuur, door de heeren Rubens en Jacobs, terwijl ook de secretaris, de heer Van Ameringen, het woord tot den jubilaris richtte.

In gevoelvolle taal gaf de Eerw. heer Groen zijn dank te kennen, sprak een יזכור uit voor de overleden Kerkbestuurders, onder wier bestuur hij benoemd werd. Als een bijzonderheid dient nog vermeld, dat de secretaris het procesverbaal van voor 50 jaren voorlas, waarin van de benoeming des Eerw. heeren G. gewag wordt gemaakt en waaruit bleek, dat destijds de heeren Beuth en Noot eenige stemmen verkregen.

——

Ancient Order of Foresters.

Zaterdagavond jl. werd, onder leiding van den vice-voorzitter, den heer S. R. Ziekenoppasser, in het lokaal *Eensgezindheid*, een zeer druk bezochte propaganda-vergadering gehouden, belegd door de officieren van *the Court „stad Amsterdam" No.* 6762 der „Ancient Order of Foresters."

In een kort openingswoord riep de waarnemende voorzitter het publiek, dat ook uit vele dames bestond, een hartelijk welkom toe, waarna hij mededeelde, dat, aangezien de *Court „stad Amsterdam" of the Ancient Order of Foresters* te weinig bekend was, officieren besloten door een drietal leden, met het doel propaganda te maken, het woord te laten voeren, en verzocht hij den eersten spreker. den heer M. de Hond (Voorzitter) thans als zoodanig op te treden.

Sprekers hoofdzakelijk doel was het nut van de Orde te doen uitkomen als bestrijding van het pauperisme; in die richting had zij gedurende haar 8-jarig bestaan in deze stad, veel tot stand gebracht, terwijl de Orde oorspronkelijk voor vijf en vijftig jaren was opgericht om den werkman vooral te steunen bij ziekte of indien hij onwillekeurig tot werkeloosheid gedoemd was, in het belang dus van den werkenden stand. Voorts vernamen wij uit deze belangrijke rede, die met onverdeelde aandacht werd aangehoord, dat de Orde was een spruit van de adellijke Orde van Houtvesters, die reeds lang was opgeheven en een zeer vrijzinnige grondwet had. Zij bevat meer dan 900,000 bijdragende leden en heeft afdeelingen verspreid door geheel Europa en de meeste koloniën. Het tweeledig doel, waarnaar de Orde streeft is een zedelijk en maatschappelijk. De rede maakte op alle aanwezigen een hoogst gunstigen indruk.

Hierna beklom de tweede spreker, de heer Isidor Koekenheim, Secretaris van *the Court*, het spreekgestoelte, en toonde in een paar in boeienden stijl geschreven aandoenlijke verhalen bijna aanschouwelijk aan, dat de *Forester* een mensch is in de edele beteekenis van dit woord, op welk een wijze de goeds *Forester* broederliefde in praktijk weet te brengen zonder aanzien des persoons. Hiertoe moesten de twee met elkander in contrast zijnde verhalen ten bewijze strekken.

Spreker besloot met een opwekking om, indien men in werkelijkheid mensch wil zijn, lid van de *Foresters* te worden, alhoewel een ieder *Forester* kan zijn.

Een daverend applaus was de belooning voor deze inderdaad uitnemende en met vuur uitgesproken voordracht.

De derde spreker was de heer Jacq. Broekhuizen, die tot onderwerp zijner korte doch niet minder voortreffelijke rede, koos, het wachtwoord der *Foresters:* „humaniteit".

De vice-voorzitter sloot nu met een krachtig woord tot opwekking aan de introducees zich bij de *Forester* aan te sluiten, waaraan ook velen gevolg gaven.

Wij gelooven, dat meer soortgelijke bijeenkomsten de Amsterdamsche Orde, welke inderdaad aanspraak mag maken op de waardeering van alle *ware* menschenvrienden, weldra een zoodanige bekendheid zullen verschaffen, dat zij haar aantal leden al meer en meer zal zien toenemen.

——

ROSA DE VRIES.

Er werd gedanst en gezongen nabij de graven van het Joodsche kerkhof aan den Scheveningsche-weg, ter gelegenheid van een bruiloftsfeest. Schrille tegenstelling tusschen het leven en den dood! Maar zij werd de bron van het geluk van Roosje van Os. Koning Willem II hoorde de prachtvolle stem van Roosje boven allen in haar zuiverheid weerklinken, en de toekomst van de kleine was gemaakt. Rosa werd voor 's Konings kosten opgeleid tot zangeres, en wie een 40- en ook nog een 20-tal jaren geleden het voorrecht mocht smaken de heerlijke talenten te bewonderen van Rosa de Vries-Van Os, kon zich overtuigen, dat de milddadigheid van de kunstlievende en ridderlijke Vorst goed besteed is geweest. 't Is waar, haar meeste triumftochten maakte Rosa de Vries in 't buitenland; verschil van gevoelen deed haar voor de Haagsche opera verloren gaan. Maar in de latere jaren heeft de gevierde zangeres menigmaal aan haar geboortestad en aan haar land vergoed wat deze in den aanvang van haar kunstenaarsloopbaan moesten derven. En als dan Rosa in Den Haag, en te Amsterdam vooral ook, door haar uitnemende talenten en de lieftalligheid van haar persoon, *zonder eenige moderne reclame*, op de handen was gedragen door het opgetogen publiek, inzonderheid door hare haar voorafgaande geloofsgenooten, in wier midden het burgermeisje was opgevoed, met wie zij zoo menige Vrijdagavond de heerlijkste liederen had meegezongen in de kunstlievende kringen, welke men steeds onder de Israëlieten — vooral van den kleinen burgerstand — aantrof — dan zocht de groote kunstenares, na zulke avonden vol glorie, verpozing in..... het edele *kienspel*, waarvan zij een hartstochtelijke liefhebster was! Werden dan ook in Amerika omnibussen en dergelijke naar Rosa de Vries genoemd, in Nederland werden kienspelen-Rosa de Vries gemaakt, waarbij sommige „blaadjes" figuren voorstelden uit haar beste rollen.

Rosa de Vries is overleden, op 63-jarigen leeftijd, te Rome, in de nabijheid van haar zoon Maurits, den beroemde baryton-zanger, dien de liefhebbende moeder nooit verliet. Te Parijs is zij te ruste gelegd. Ook haar andere kinderen erloochenden haar aard niet: allen beoefenden de kunst met groot succes. Fidès, bijna „op de planken" geboren, tijdens een opvoering van *Le Prophète*, waarin Rosa de rol van Fidès vervulde, — Jeanne en Herman, alle hebben den beroemden artistieken naam hoog in eere gehouden. (*Vl. bl. v. 's-H. c. O.*)

Vervolg Binnenland zie Bijblad.

KALENDER.

VRIJDAG.	Aanvang van den Sabbat te 7 uren.
ZATERDAG.	פ„ אמור. Einde van den Sabbat te 8 uren 19 minuten.
MAANDAG.	תענית שני. (Einde v. d. Vastendag te 8 uren 22 min.)
DONDERDAG.	תענית חמישי. (Einde van den Vastendag te 8 uren 28 mn.)

ADVERTENTIEN.

Vijf-en-twintig-jarige Echtvereeniging
van onze geliefde Ouders
PIETER GAGESTEIN
en
SOPHIA MARIA PIJPERS,
op Zondag 12 Mei 1889.
Hunne dankbare Kinderen
en Behuwddochter.

Receptie: Zaterdag 11 Mei, Jodenbreestraat 53.

Vrienden en Begunstigers worden beleefd verzocht deze algemeene kennisgeving voor invitatie aan te nemen.

AMSTERDAM, 3 Mei 1889.

Dankbetuiging.

De ondergeteekenden kunnen niet nalaten langs dezen weg hun hartelijken dank te betuigen aan den heer B. S. VISCHSCHRAPER en Echtgenoote voor het gul onthaal en het bijzonder genoegen ter gelegenheid van hun 20-Jarig Huwelijksfeest op Zondag jl. hen verschaft.

AMSTERDAM, 28 April 1889.

JOZEPH VISJAGER en Echtgenoote.
JOS. BRANDON.
Mad. BRANDON & ZOON
van Parijs.

Kennisgeving.

De prijs der prima VERSCHE KAAS is van af Zondag 5 Mei voor Winkeliers 23 cent per half Kilog. FIJNE KOMIJNE KAAS alsmede FIJNE BOTER tot zeer lage prijzen verkrijgbaar.

E. DE LANGE,
Joden Breestraat 77.

Door toevallige Omstandigheden

Te huur

een zeer riant HUIS, gelegen Plantage Kerklaan 10, 4 Groote en 3 kleine Kamers, flinke Keuken, Binnenplaats en Tuintje, aanleg voor Gas- en Duinwaterleiding, en verder van alle gemakken voorzien. Huurprijs f 650. Te aanvaarden p°. Mei a. s. Te bevragen bij LION WOLFF, O. Z. Achterburgwal No 162.

Aan hetzelfde adres te bevragen een 1ste en een 2de BOVENHUIS, gelegen Plantage Kerklaan No. 12 en 20.

De grootste sorteering Viltoeden, de élegantste modellen en de nieuwste en prachtige kleuren vindt men bij **Henri Beekman, Vijzelstraat 6.**

De ondergeteekenden hebben de eer hun geachte cliëntele kennis te geven, dat zij eene overeenkomst hebben aangegaan met de

Amsterdamsche Rijtuigmaatschappij

ten gevolge waarvan laatstgenoemde Maatschappij op zich genomen heeft doch voor zijne rekening, de cliëntele te bedienen.

In den regel zal de 2e ondergeteekende in de stal in de Plantage Fransche laan No. 23 aanwezig zijn om de voor hun bestemde bestellingen aan te nemen, hij is desgewenscht te ontbieden voor het aannemen van bruiloften begrafenissen enz.

Telephoon No. 23, Fransche laan.

S. & M. à CATHAN.

Alle Goederen, bij mij gekocht, worden gedurende 2 jaar na de aflevering GRATIS gestoomd en gerepareerd.

B. A. MOK, Md. Tailleur,
ZWANENBURGWAL 28,

bericht de ontvangst eener prachtige collectie **Voorjaars- en Zomerstoffen.**

Stalen worden op aanvrage gezonden.
Billijke prijzen.

Violet PARIS — VERPLEGING der HUID en Schoonheid des Gelaats: ROYAL THRIDACE ZEEP VELOUTINE ZEEP. Te verkrijgen bij alle Kappers en Reukverkoopers. 29, Boul. des Italiens.

Keukenmeid.

Tegen half Juni wordt gevraagd een **bekwame Keukenmeid**, die genegen is eenig huiswerk te verrichten. Franco brieven onder letter A. C. 226 aan de Boekhandelaren ABRAHAMSON & Co., O. Hoogstraat 20, Amsterdam.

B. A. BERENDSEN,
54 Weesperstraat 54.
HEEREN BOTTIENS,
Dames-Laarzen en Kinder-Laarzen.
Ontvangen:
gekleede heeren stoffe Schoenen met lederen neusjes, uitmuntend voor warm weer en gevoelige voeten.
Prijs f 3,50.

Door het KOLOSALE succes en de aanhoudende TOELOOP nog **slechts** eenige dagen geopend
Bamberg's Geheimzinnig Aquarium
Rembrandtplein No. 9.
Entrée 25 en 15 Cent.
Geopend van 's middags 2 uur.

zwaar en de verdienste gering, maar op de bleeke, van hartzeer kwijnende of sluwe gezichten rust toch een schijn van vreugde en trots, want eenige uren nog en het zijn geen ellendige, in lompen gehulde schacherjoden, op wie de boer en de edelman zijn geestigheid en zijn zweep beproeft, maar trotsche vorsten, die jubelend in hunne paleizen de blijde bruid ontvangen — de Sabbatrust.

Nog slechts eenige uren, want de zon neigt ten ondergang en de vrijdagnamiddag spoedt ten einde. In de woningen bereiden zij zich overal op den rustdag voor; de straat is bij den helderen glans der zon ledig, alleen van het gerechtshof komt de districtsrechter, de geele, magere heer Lozinski, met eenige jonge vrienden den weg langs en blijft eenige oogenblikken bij Mozes staan praten, alvorens hij den trap naar zijn woning bestijgt. Zij spreken van de slechte tijden, hoe hoog het zilveragio staat en dan, hoe fraai zich heden April laat aanzien. En het is ook heden een zoo lieve, rechte lentedag, zooals dit land hem nauwelijks gewoon is te beleven. De straten der stad zijn tot op eenige modderplassen in het midden der markt droog gemaakt, een lauwe lucht waait er bijna als in den zomer en in den tuin der monniken ginds bloeien de vruchtboomen en gonzen de vlinders. „Het wordt lente!" zegt de districtsrechter, neemt zijn hoed of en geleid zijn gast den trap op.

„Het wordt lente", herhaalt de oude man beneden en strijkt over zijn voorhoofd, als ontwaakt hij uit een droom.... „het wordt lente!"

„Een merkwaardig mensch — de oude Mozes!" zwetst boven de districtsrechter tot zijn gast, den nieuwen notaris. „Ik weet niet, een zonderling. Men zou het hem niet aanzien; hij weet meer van het rechtswezen dan de beste advocaat. En denk u slechts: hij is de rijkste man in het geheele district. Men spreekt van verscheiden millioenen. En hierbij slooft hij zich de geheele week af, als moest hij zijn eten voor den Sabbat verdienen!"

„Een smeerige vent, zoals alle Joden", zegt de notaris en maakt met den rook van zijn sigaar kringen in de lucht.

„Hm! dit is toch zoo niet! Hij is weldadig, men moet zeggen — zeer weldadig. Dit veroorzaakt hem echter geen vreugde en ook zijn verdiesten niet. En toch speculeert hij voortdurend. Voor wie? — ik vraag u — voor wie?!"

„Heeft hij geen kinderen" vraagt de ander.

„Ja zeker! Dat wil zegen, hoe men 't neemt. Zooals hij het opvat, heeft hij er geen. Kent ge echter zijn geschiedenis niet?!.... Een ieder kent ze — daar ziet men, dat ge uit Lemberg komt. Dan hebt ge ook niets omtrent de dochter van den ouden man gehoord van de schoone Esther Freudenthal? — Dit is wel een hele roman, dien moet ge hooren!"...

De oude man wiens geschiedenis een ieder kent, staat nog steeds aan de deur zijns huis geleund en ziet toe, hoe de in bloei staande takken in den tuin van het klooster zich in den wind heen en weer bewegen. Waaraan hij wel denken mag? Aan zijn zaken niet, want zijn oren zijn vochtig en om de lippen speelt een oogenblik een trek als een verborgen smart. Hij doet zijn hand voor de oogen, als verblinde hem het zonnelicht.

Dan richt hij zich op en schudt het hoofd, als wilde hij de sombere gedachten mede afschudden.

„Haast je! het is weldra sabbat!" roept hij den huisschilder toe, en komt nader om het werk te bezichtigen. De kleine, bultige man in zijn kale lolsch gesnoerde jas, is juist met de beide vleugeldeuren gereed gekomen en trippelt nu met den verfpot naar het vensterluik. Met het schitterendste bergrood had het uithangbord in bete dagen eens geprijkt en in witte letters stond er de eenvoudige geestigheid op te lezen: „heden om het geld, morgen voor niet!" Nu is die pracht reeds lang verdwenen, zijn de woordennleesbaar geworden, en naarstig voert de kleine het penseel met het sappige groen er over heen. „Weet ge nog, Pani Mosch (Mozes)" praat hij er bij, „dat ook dit hier mijn werk is?" En hij wijst op het vale bruinrood van het oude schilderwerk.

Mozes echter denkt wel aan iets gewichtigers en ziet bijna niet op. „Zoo?" zegt hij dan onverschillig.

„Eilieve!" gaat het mannetje voort. „Herinnert ge u niet meer? Voor vijftien jaren was het en juist op een zoo fraaien dag als heden — dat ik het geschilderd heb. Het huis was nog nieuw en ik nog een jongeling. „Ik ben tevreden over je, Janko!" hebt ge destijds gezegd. U stondt voor de poort, ik geloof zelfs op dezelfde plek en naast u uwe kleine Esterka. Heilige Maagd! hoe schoon was het kind! En hoe lief het gelachen heeft, indien zoo de eene witte letter na de andere op den rooden grond te voorschijn kwam! Het heeft ook terstond gevraagd, wat ze beteekenen, het lieve kind! En drie twintigtheresiënstukken hebt u mij voor het werk betaald. Ik weet het nog heel precies. Ik heb toentertijd gedacht: „Janko! dat is je laatste werk in Barnow." Want de oude heer Von Polanski, heeft mij naar Krakau in de teekenschool willen zenden. Hij heeft echter weldra zelf niets gehad en heeft zelfs later zijn dochter Jadwiga uit gebrek en ellende moeten verkoopen, en zoo ben ik een huisschilder gebleven. Ja! de mensch denkt en..... alle duivels! de oude is weg en ik babbel daar slechts mij zelven iets voor als een gek. De Jood telt zeker weder zijn millioenen...."

Maar Janko dwaalt. Mozes Freudenthal telt op dit oogenblik niet zijne schatten. En ongeteld gaf hij ze wellicht weg, kon hij hierdoor het gebeurde uit zijn leven wisschen, waardoor hij armer en ellendiger is geworden, dan de bedelaar voor zijn deur.

(*Wordt vervolgd.*)

SCHRAVENDIJK'S
ENGELSCH en AMERIKAANSCH MAGAZIJN

Amsterdam, SINGEL hoek Torensluis.

Rotterdam, Stijger No. 1 hoek Hoofdsteeg.

Amsterdam. Kalverstraat 28.

Hiermede hebben wij de eer onze geachte Stad- en Landgenooten en daaronder in de ALLEREERSTE plaats onze GEACHTE CLIËNTÈLE te berichten, dat wij ZATERDAG 4 MEI een TWEEDE MAGAZIJN ALHIER zullen openen, en wel KALVERSTRAAT No. 28.

Het zal wel niet behoeven gezegd te worden, dat wij ook in ons NIEUW MAGAZIJN ons STIPT aan ons

DEVIES IN ONS BANIER

geschreven, zullen houden, terwijl het ons streven zal zijn, door UITERST BILLIJKE PRIJZEN, der MEEST SOLIEDE ARTIKELEN, meer en meer het VERTROUWEN te WINNEN en ons WAARDIG te toonen, hetwelk ons zoo ruimschoots gedurende ons ZEVENJARIG BESTAAN geschonken werd.

C. J. SCHRAVENDIJK.

MANUFACTUREN
Magazijn „De Leeuw."

WEGENS LIKWIDATIE VAN HET MAGAZIJN

FINALE UITVERKOOP

VAN AF MAANDAG. TE BEGINNEN MET HET ARTIKEL

KOUSEN.

GROOTSTE SORTEERING. SPOTPRIJZEN.

Magazijn „DE LEEUW",

Vijgendam 7. Vijgendam 7.

VERHUISD:
J. A. PRESBURG,
MUZIEKMEESTER
NAAR DE
STAALSTRAAT No. 12
BIJ DE
KLOVENIERSBURGWAL.

VERHUISD:
JACQUES OLMAN
VAN
PLANTAGE KERKLAAN 20
NAAR
GELDERSCHEKADE 65.

VERHUISD:
D. MENIST
van Rechtboomsloot 95
naar RECHTBOOMSLOOT 66.

Pettenmaaksters Gevraagd.
ADRES:
Achterburgwal 142.

In een klein gezin is plaatsing voor een heer tot kost, inwoning en huiselijk verkeer. Brieven onder letter C. P. aan 't Bureau van dit Blad.

VERHUISD:
I. OLMAN
VAN
PLANTAGE KERKLAAN 20
NAAR
RAAMGRACHT 37.

TRADE MARK

THEE
VAN
E. BRANDSMA,
Kalverstraat 115 Amsterdam,
in het bizonder wordt de aandacht gevestigd op:
SOUCHON THEE,
f 1.30 per 5 ons.

In een klein gezin is plaatsing voor een heer tot kost, inwoning en huiselijk verkeer. Brieven onder letter C. P. aan 't Bureau van dit blad.

Costumes.

Zwanenburgwal 28 kunnen nette leerlingen GRATIS geplaatst worden.

De Haan's Beschuit

werd door hare buitengewone zuiverheid, delicaten smaak en onovertrefbare kwaliteit met den

Eersten prijs
GOUDEN MEDAILLE
te REIMS BEKROOND, April 1889.

Sigaren-Fabriek der Firma J. H. VAN HULST,
KAMPEN.

BEKROOND met de hoogste onderscheiding op vele Tentoonstellingen.

MAGAZIJNEN:

AMSTERDAM, Waterlooplein.	AMSTERDAM, Leidsche Plein.	AMSTERDAM, Sophia Plein.	ROTTERDAM, Hoogstraat.	'S HAGE, Spuistraat.

Onder het zeer groote assortiment verdienen de navolgende merken bizonder de aandacht:

Manila Cuba	f 20	Breva's	f 40	Hilda Havana	f 60
Maneuore	„ 25	Alexandria	„ 40	Flor de Francisco	„ 60
Deli Superiores	„ 25	Haya de Ramoneda	„ 40	Rosa Céleste	„ 60
Iuno	„ 25	Bock y Co	„ 50	El Proco	„ 70
Brasilian Flower	„ 30	Kaiser Wilhelm	„ 50	Ventosa	„ 80
Nimrod	„ 30	Egyptia	„ 50	Meta	„ 80
Dr. Westerman	„ 30			Bayadera	„ 100

Voor liefhebbers van zeer krachtige, fijn geurige Sigaren is zeer recommandabel

HAVANA SEEDLEAF à 3 Cent.

Uitsluitend alles handwerk.

MUZIKALE VEREENIGING
„POLYHYMNIA."

Goedgekeurd bij Zijner Majesteits Besluiten van 11 *Sept.* 1881 *No.* 36 *en* 5 *Juli* 1887 *No.* 33 (gewijzigd.)

ACHTSTE
Groot Vocaal- en Instrumentaal Concert en Bal,
OP ZATERDAG 4 MEI 1889,
in het Lokaal „PLANCIUS" (Plantage),

onder leiding van den Heer **ARNOLD DE LEEUW** (Lid der Vereeniging) met welwillende medewerking van den Heer H. ALBERS en Mevrouw M. ALBERS—JAHN van de Hollandsche Opera te Amsterdam (*Zang*), de Heeren CHRISTIAAN P. W. KRIENS, Koninklijke Saksische Kamervirtuoos (*Clarinet*) en E. J. KOSMAN van het Conservatoire te Parijs (*Viool*) en andere voorname Artisten.

De netto opbrengst zal strekken ten bate van een Pensioen- en Uitkeeringsfonds voor leden Artisten van bovengenoemde Vereeniging.

Entrée f 1.– de persoon.

Namens het Bestuur:
E. M. PIMENTEL, *President.*
D. M. TRIJTEL, *Secretaris.*

VRAAGT

VRAAGT

Bij alle Winkeliers in Nederland verkrijgbaar.

De Commanditaire Vennootschap Credietbank voor Handel en Nijverheid, 452

W. VAN DER ZIJL,
Keizersgracht 751, Amsterdam.

Geeft Voorschotten en Credieten van f 100 af tot f 1000 en hooger.

Neemt gelden in deposito volgens Reglement

HH. DIAMANTSLIJPERS.

Verkrijgbaar Boord à f 1.45, Kloversuitschot à f 1.30, Klateersel à f 0.90, Poeder à f 0.85 alles bij groote en kleine hoeveelheden.

B. WOLFF,
Kerkstraat 371 b/d. Utrechtschestraat.

AU GAGNE PETIT,
Eenig Adres: **Reguliers-Breestraat 47,**

bericht de ontvangst eener groote collectie **Overhemden** met linnen borst en manchetten à f **13.50** per half dozijn, op maat zonder prijsverhooging alsmede eene prachtige sorteering **Boorden, Manchetten, Dassen, Glacé-** en **Zijden Handschoenen** en verdere artikelen tegen concurreerende prijzen. Ontvangen een prachtige collectie Heeren- en Dames **Parapluies** à f **2.50**, eenig in Nederland. **E. Bril van Dam.**

PARKSCHOUWBURG.

ZATERDAG 4 MEI 1889
en vervolgens elken avond:
Buitengewone Voorstellingen.

Grand Spectacle Concert Varié,

DOOR HET
Internationale Varieté- en Specialiteiten-Gezelschap, onder Directie van
FRITS VAN HAARLEM.

Optreden der **nieuwste** en **grootste Specialiteiten** en **Excentriciteiten.**

Het Ballet Ensemble
onder leiding van den Heer P. VOLTZ. van het *Friedr. Wilhelmst. Theater te Berlin.*
Prima Ballerina Frl. GUISEP. ZIMMERMAN
van de *Keizerl. Kon. Hof-Opera te Weenen.*
Solo-danser: HERM. VISCONTI,
van het *Victoria Theater te Berlin.*

Voor de eerste maal:
„Fleur d'Orange."
Ballet-Divertissement in 1 Act. Costumes naar de origineele Schilderijen van WATTEAU.
(HANDELING: *TIJDVAK LODEWIJK XIV.*)

Les frères PASQELINOS,
Buitengewone Antipadische Werkzaamheden.
WILLS and CARO,
Hoogstkoddige Excentriciteiten.
CHRÉTIENNI,
de populaire Couplet-Zanger.
Met geheel **Nieuw Repertoir.**
DE NEDERLANDSCHE VROUWEN,
Nieuwste Crèatie. Populair Marschlied met koren, door
8 DAMES IN NATIONAAL COSTUUM.
JOSÉ ARISO
in zijne *Ongeevenaarde Excercitien* op de **Monocycle** en **Vèlocipède.**
ASRI-TI-KI-TA.
Japansche Muzikale Fantaisisten
„Die Afrikanische Wachtparade"
Excentriciteit.
Paula en Ludwig Fellheim,
Wiener Duettisten, in hunne Origineele en Uitstekende **Parodie en Humoreske:**
„AUS DEM REICHE DES MIKADO'S"
Frl. ELLA TENDRESSE, *Walzer-Sängerin*
Mlle. EMMA DALVIN, *Chanteuse Comique*
en meerdere Specialiteiten van den Eersten Rang.
Het 1e Nederlandsche Uniform Orchest,
onder leiding van den Heer PUSCH.
Elken avond afwisselend Programma.
ENTRÉE:
Parterre, Balcon, Promenoir f 0.50,
Stalles f 0.75, Loges f 0.99,
Galerij f 0.25.
Aanvang precies 8 uur.

De Amsterdamsche
VOORSCHOTBANK,
Beleen- en Deposito-Kas,
Opgericht 1 Januari 1864,
Kantoor: BLAUWBURGWAL 7.
Verstrekt Voorschot op **Effecten** en **Handelsartikelen,** welke onderpanden zonder voorafgaande kennisgeving direct terug te bekomen zijn: ontvangt **Gelden à Deposito** op endossable Depositobiljetten, tegen vergoeding van rente, thans **2 pCt.**
Beleeningen van kapitalen Grootboek, met vruchtgebruik bezwaard.

De SLAGERS-AFFAIRE van **H. VERDUIN** is verplaatst van
JODEN HOUTTUIN No. 25
NAAR
MUIDERSTRAAT No. 5.

AU BON GÉNIE
Nieuwendijk 67,
VERKOOPT,
tegen buitengewone, voordeelige conditiën, op
wekelijksche, 14-daagsche en maandelijksche
AFBETALING.
Billijke prijzen. *Soliede bediening.*
VERKOOPHUIS OP CREDIT

ATTENTIE S. V. P.

Wij hebben het genoegen het geachte publiek opmerkzaam te maken, dat wij tot onze groote tevredenheid sedert April een DÉPOT hebben gevestigd der steeds zoo gunstig bekende

Stoom Meel- en Broodfabriek
„DE LEEUW"

en vestigen wij de aandacht op de prima qualiteit BROOD, BESCHUIT en GEBAK. Wij bevelen ons minzaamst aan in ieders gunst en protectie. Een nette en soliede bediening belovende, hebben wij de eer te zijn,

UED. DW. DIENAREN,
J. TORENBURG, Raamgracht 61.
N. DUITZ, Houtstraat 42.
A. LOBSTEIN, Korte Koningstraat 33.
H. DRUKKER, Lange Koningstraat 40.

NB. Men wordt tevens attent gemaakt dat gedurende den geheelen dag steeds VERSCH GEBAKKEN BROOD zal te verkrijgen zijn.

Snelpersdruk van V. G. JACOBS, Zwanenburgwal 90.

BIJBLAD TOT HET ONAFHANKELIJK ISRAELIETISCH ORGAAN

voor Nederland.

VRIJDAG 3 MEI 1889.

Vervolg Binnenland.

Parkschouwburg.

Het bekende *Internationale Variété- en Specialiteiten-Gezelschap*, onder directie van den heer Frits van Haarlem, treedt Zaterdagavond 4 Mei a. s. in den Parkschouwburg op. Indien men het programma, voorkomende in de advertentie in dit blad geplaatst, nagaat, dan staat men verbaasd, wat men niet al schoons en bewonderenswaardigs te zien en te hooren krijgt. Dat men dus een eivolle zaal kan verwachten zal wel geen betoog behoeven.

——

Te Buchen in bad Odenwald (Duitschland) is onlangs een brand in de Synagoge uitgebroken, waarbij alle ספרי תורה (heilige wetsrollen) een prooi der vlammen werden.

Oorzaak onbekend.

——

Het Ministerie van Onderwijs te Weenen heeft het besluit der Stadhouderij te Praag, waarbij deze den overgang van een waanzinnigen Jood tot de katholieke kerk niet veroorloofde, vernietigd, op grond, dat een wegens verstandsverbijstering onder curateele gesteld persoon in het algemeen niet belet wordt, van godsdienst te veranderen, daar een zoodanige curateele de tot den overgang tot een anderen godsdienst noodzakelijke eigen vrije overtuiging nog niet uitsluit.

Buitenlandsch Overzicht.

DUITSCHLAND.

De godsdienstoefening ten behoeve van de jongelingschap bij wijze van proef op Zaterdag jl. alhier in de nieuwe synagoge gehouden, was zeer druk bezocht.

——

Met het oog op de ontwikkeling der antisemietische beweging in Oostenrijk heeft het bestuur der Weener graanbeurs besloten dit jaar niet bijeen te roepen het internationaal congres der graanhandelaars dat sedert 15 jaren jaarlijks te Weenen wordt gehouden. Het bestuur wil de Israelietische graanhandelaars niet blootstellen aan eene behandeling als hun thans te Weenen kan wachten. Men is te Weenen ontsteld door dit besluit. Het congres lokt een aantal vreemdelingen in de stad, die er groote uitgaven doen en de burgerij ziet met ongenoegen dit voordeel haar ontgaan. Graaf Taaffe heeft den burgemeester Uhl verzocht als bemiddelaar op te treden. Deze aanvaardde de taak, maar zonder het gewenschte gevolg. Men zal het congres wel doen doorgaan, maar het verleggen naar Buda-Pest. Zoo ontvangen de antisemitische drijvers loon naar werken, en zal het der burgerij duidelijk worden, dat zij zich krachtig dient te verzetten tegen de geloofsvervolging, wil zij de voordeelen eener beschaafde samenleving blijven genieten.

——

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

Weenen, 8 April. Aan de *Boh.* meldt men: In verscheiden kringen der residentie, is men ernstig geneigd, tegen de antisemitische ophitsingen front te maken. Onlangs werd door de Israël. godsdienstgemeente een officieelen stap in deze aangelegenheid gedaan en een deputatie tot Graaf Taaffe gezonden, welke verlangde dat tegen de antisemitische uitspattingen maatregelen genomen werden. Omtrent het onderhoud tusschen Taaffe en de deputatie werd overeengekomen, dat men het stilzwijgen zou in acht nemen. Ook onder voorname christelijke industrieelen en kooplieden der binnenstad is een agitatie in aantocht, om bij de Regeering er op aan te dringen tegen de Antisemieten op te treden en te doen uitkomen, dat bij den voortgang der antisemitische strooming talrijke Weener firmas haar ondergang tegemoet gaan, omdat de aanzienlijkste Joodsche familiën zich van het verschijnen in het openbaar geheel terugtrekken en hunne uitgaven tot het noodzakelijkste beperken. De stichting eener joodsche vereeniging „Union", tot het te keer gaan van het antisemitisme is aanstaande, talrijke verklaringen omtrent toetreding, zijn reeds ingekomen.

——

Weenen, 9 April. Dat het inderdaad noodig is, dat aan de woelingen dezer sedert eenige jaren zich georganiseerd hebbende krankzinnige partij, voor goed paal en perk worde gesteld, blijkt weer op nieuw uit een geval, hetwelk 8 April jl. in de zitting van den gemeenteraad te Weenen plaats greep.

In de financieele afdeeling stelde het gemeenteraadslid Altenberger, zooals ieder jaar, voor, aan de Israël. kinderbewaarschool 200 fl. toe te staan. Hij wees hierop, dat hieraan ook verbonden was een cursus tot het bekwamen van kindertuiniersters en kindermeisjes, waarin sedert zijn bestaan 520 vrouwen en meisjes en wel ongeveer 370 van den Israël. en 150 van den Kathol. godsdienst bekwaamd worden. Het gemeenteraadslid Haufler achtte het beklagenswaardig, dat aan een zoodanige inrichting, alwaar een „Judenmoral" geleerd werd, ook Christenen onderwijs erlangen; dit moet tegen de zede indruischend werken. Dr. Stein merkte hierop aan, dat hij het beneden zijn waardigheid acht, den heer Haufler te antwoorden, hij wilde slechts vermelden, dat deze door dien heer zoo belasterde inrichting onder het patronaat staat der Keizerin, dat het, voor 45 jaren gesticht, in de Oostenrijk-Hongaarsche monarchie de eerste soortgelijke inrichting zij, welke daar tot model diende van alle andere joodsche en christelijke kinderbewaarscholen, en dat onder andere onderscheidingen en erkenning van verdiensten ten opzichte dezer inrichting, den directeur, den heer Fischer een jaar geleden door den gemeenteraad, de gouden salvatormedaille verleend werd.

Moge derhalve door „l'Union" en het krachtig optreden der christelijke industrieelen en kooplieden van Weenen, het verderfelijk en tot schande van onzen tijd bestaande antisemitisme eindelijk de kop ingedrukt worden!

——

Welke ellendige gevolgen het drijven der antisemieten tengevolge heeft, daarvan kan Oostenrijk getuigen. Als een teeken, zoo schrijft een particulier correspondent van de *N. Rott. Crt.* uit Weenen, van de steeds toenemende beweging tegen de Joden, is het een niet weinig beteekenend feit, dat een hier verschijnend blad verhaalt, hoe te Presburg een christenkind door een Jood geroofd is om op het Joodsche Paaschfeest geslacht te worden. In een ander geval wist de verhitte volksfantazie te verhalen hoe de rabbijn in Kremsier eene kist met een vermoord meisje voor hetzelfde doel had ontvangen. Hoewel de officier van justitie in beide gevallen heeft laten verklaren, dat beide verhalen onwaar waren, zoo schaamt zich het anti-Joodsche Volksblad toch niet, die zaak in een hoofdartikel te behandelen.

Een ander teeken des tijds is dat de internationale graanmarkten, die te Weenen jaarlijks in den herfst gehouden en hoofdzakelijk door Joodsche kooplieden bezocht worden, door deze beweging in haar bestaan zich bedreigd zien. Eerst nadat graaf Taaffe den burgemeester ten stelligste had verzekerd dat de kooplieden op de meest uitgebreide bescherming der regeering konden rekenen, schijnen dezen het plan om uit Weenen weg te blijven, te hebben opgegeven.

Het ontbreekt evenmin aan bewijzen, dat het oproer, door de werkstaking der tramkoetsiers in Oostenrijks hoofdstad veroorzaakt, met het antisemitisme in verband staat. Pogingen om winkels van Joodsche juweliers te plunderen werden aangewend, een huis aan een bekenden antisemiet toebehoorende, was van onderen tot boven bezet met mannen en vrouwen, die steenen op de aanrukkende troepen wierpen, terwijl in sommige wijken de wagens en gebouwen der trammaatschappij vernield werden onder het geschreeuw: „weg met de Joden!" Zelfs wordt beweerd dat antisemieten, de koetsiers met een paar duizend gulden gesteund hebben, omdat het bestuur der tramway grootendeels uit Joden bestaat. Graaf Taaffe, anders niet lui, waar het geldt om couranten in beslag te doen nemen, laat bij de antisemitische de kwaadaardigste artikelen tegen de Joden vrij doorgaan.

De rustverstoorders wierpen ook de spiegelruiten der café's en van vele woningen van rustige ingezetenen in. In de voorstad Hernals hoorde men daarbij den kreet: „Weg met de Joden!" Eenige Weener bladen leiden hieruit af, dat de buitensporigheden een antisemitisch karakter hebben en zij constateeren, dat een der heftigste antisemitische volksmenners, pater Eichhorn, aan de bijeenkomst der werkstakende koetsiers deelgenomen heeft.

De correspondent van de Berlijnsche *Post* meldt, dat de socialisten en antisemieten zich over de werkstaking en hare gevolgen verheugen. Zeker schijnt het dat de ergste buitensporigheden bedreven zijn door gehuurde en georganiseerde benden. De koetsiers zelven nemen geen deel aan de geweldenarijen, Hunne eischen, dat de duur van hunnen dagelijkschen arbeid, die 14 à 15 uren is, verminderd en het op hen van toepassing zijnde strafstelsel verzacht worden, vinden algemeen sympathie.

——

OOSTENRIJK.

De Joodsche kerkelijke gemeente te Weenen heeft aan den ministerpresident, graaf Taaffe, een memorandum gericht over de buitensporigheden der anti-semieten, en daarin het vertrouwen uitgesproken, dat de regeering de uit vooroordeel en haat ontsproten anti-semitische beweging duidelijk zou afkeuren, en zoodoende niet langer voedsel zou geven aan de meening, dat die beweging haar eigenlijk niet onwelkom was. De opstellers van dit adres hebben gemeend het niet openbaar te moeten maken, zelfs niet in de organen der bevriende liberale pers. Groot was derhalve de verbazing en de verontwaardiging, toen het adres, voorzien van eene hatelijke inleiding en van niet minder scherpe kantteekeningen, in zijn geheel door het clericaal-antisemitische *Vaterland* werd afgedrukt. Men vermoedt, dat de regeering zelve, en wel in het bijzonder de minister van justitie, graaf Schönborn, in deze publicatie de hand heeft gehad. Graaf Schönborn gaat door voor een vriend en geestverwant der anti-semieten, en het is bekend, dat hij den ambtenaren van het openbaar ministerie heeft aanbevolen, met de vervolging van anti-semitische geschriften zeer spaarzaam te werk te gaan; de graaf is verder een oud-medewerker van het *Vaterland* en staat bekend als iemand die in de keuze zijner middelen niet al te nauwgezet is.

Het *Vaterland* trekt heftig te velde tegen de Joden, „die om de politie roepen." Het blad zegt, dat het adres de Christenen zal doen inzien wat hun te wachten staat, als zij zich niet vereenigen tegen hunne onderdrukkers.

De *Kölnische Zeitung* vindt, dat de Joodsche kerkelijke autoriteiten met het indienen van dit memorandum eene dwaasheid hebben begaan. Zij hadden partij moeten trekken van de zotte praatjes, door de anti-semitische bladen over de zoogenaamde ritueele moorden verspreid, in plaats van te insinueeren, dat de Oostenrijksche regeering de tegen de Joden gerichte beweging begunstigde. De Weener correspondent van de *Kölnische* verklaart, dat hij de blaadjes, op welke het memorandum zich tot staving van het daarin uitgesproken beweren beroept, voor het meerendeel niet eens van naam kent. Hij wijst verder op de „barbaarsche" bestraffing van Schönerer, om aan te toonen, dat de wet waarlijk niet op partijdige wijze tegen de Joden wordt toegepast. Blijven anti-semitische buitensporigheden ongestraft, dan is dit volgens hem, alleen omdat er geen klacht wordt ingediend. „In 't algemeen" — zoo besluit hij — „zouden de Weener en Prager Joden verstandiger handelen, wanneer zij zich met de Christenen vereenigden om in plaats van de toepassing van geweld te eischen, de verdere overstrooming met Joodsche barbaren uit Galicië tegen te gaan." (*N. R. Ct.*)

Ingezonden Stukken.

HAARLEM, 10 April '89.

Mijnheer de Redacteur!

Gelieve onderstaand een plaatsje in uw veelgelezen en onpartijdig blad in te ruimen.

Dikwerf lees ik in uw blad de verslagen van den Kerkeraad der Nederl. Israël. Hoofdsynagoge te Amsterdam, en alhoewel het aldaar ook niet zoo rooskleurig schijnt, interesseert zulks den buitenman al heel weinig *) in ieder geval *leest* men ten uwent de verslagen, en bewijst dit bijgevolg, dat de vergaderingen aldaar publiek zijn.

Wat zegt u evenwel van Kerkeraadsvergaderingen welke permanent geheim zijn? U gelooft dit wellicht niet van zoo'n aanzienlijke Israel. gemeente als Haarlem, edoch is het zoo. STEEDS vergaderen onze vroede mannen in Comité-Generaal, zoodat de kiezers alhier niet in de gelegenheid zijn diegenen te kunnen beoordeelen, welke zij hun mandaat als Kerkeraadslid toe vertrouwen.

Onbegrijpelijk is het dat het Kerkbestuur tot nog toe niet het initiatief genomen heeft, om de vergaderingen publiek te doen zijn, te meer nu wij in het bezit zijn, van een gebouw alwaar plaats voor een tribune is, thans heeft het veel weg van een geheim genootschap en dit past toch in den hedendaagschen tijd niet meer.

Wellicht meld ik u later nog eenige staaltjes van Haarlemsche toestanden.

UEd. dankende voor de plaatsing, WelEdel Zeergel. Heer.

UEd. dw. Dienaar,
X. Y. Z.

*) Komen niet in *Handelsblad*, *N. v. d. Dag* te Amsterdam, de verslagen van den gemeenteraad aldaar voor, alhoewel de „buitenman" hiermede niets uitstaande heeft? Red.

——

ALMELO, 24 April 1889.

Aan Heeren Regenten van het
Centraal Israëlietisch Weeshuis, Utrecht.

WelEd. Heeren!

Geleid door de ware belangstelling welke uwe inrichting verdient, gevoegd bij het bewustzijn, dat de steun er aan niet mag ontbreken, zie ik mij gedwongen UEd. van het volgende in kennis te stellen. Nadat, gelijk in weinige andere plaatsen, sedert vele jaren eene onderafdeeling tot het innen van contributiën en offergelden ten bate van uwe stichting ook hier bestaat, welke functie aanvankelijk door wijlen den WelEerwaarden heer Oppenheimer en den van hier vertrokken heer Stibbe werd waargenomen, die telken jare gedeeltelijk de geïnde gelden UEd deden toekomen, ging deze afdeeling later, voor ongeveer 15 jaren, over in handen van de heeren L. Bendien en D. Meibergen. In de stellige verwachting, dat ook deze heeren aan de op hen genomen verplichting trouw zouden voldoen, werd door mij successievelijk ten bate dier Stichting (volgens hun opgave) geofferd f 96.15 en bovendien mijne contributie ten bedrage van f 23.70.

Niet weinig verbaasde mij derhalve eene *eerst* in September 1888 gedane ontdekking dat dit zoogenaamde bestuur niet slechts gedurende al dien tijd geen enkelen stap tot bevordering van den bloei der afdeeling of anderzins had aangewend, maar, als reden opgevende geen voorrechten bij u te kunnen genieten, steeds weigerde die gelden aan u over te maken. Wilde ik nu in de verste verte mijn geringen steun aan uwe stichting niet onthouden, zoo weigerde ik nogthans om zoodanige reden, mijne verder geofferde gelden bij hun te storten, bewerende zulks zelfs naar Utrecht te zenden en drong zelfs bij den heer Meibergen aan om mijne genoemde bijdragen aan u over te zenden hetwelk mij in Sept. l.l. de heer Meibergen beloofde te doen. Op herhaalde aanmaningen aan dien heer werd Zondag l.l. eene vergadering belegd (omdat ik den heer M. verzekerde wanneer dit geld niet goedschiks werd afgegeven ik zulks gerechtelijk zoude opvorderen) op eene l.l. Zondag gehouden vergadering waarop kenbaar werd gemaakt, dat men tot hiertoe, inclusief mijne genoemde bijdragen, in kas had de som van f 60.15 aan contanten en op de spaarbank had staan f 481,80 en waarop men verder deed uitkomen dat het onder het beheer van eerstgenoemde heeren O. en S. bestaan hebbende ledental van ruim 30 tot een achttal was ingekrompen; voorts dat men weigert de u wettig ten bate uwer stichting geofferde gelden aan u over te dragen en waarop men ten slotte het besluit nam, in afwijking van uw reglement dat voorschrijft dat een Kerkeraad zulks doet, u eene nieuwe voordracht van een commissie te doen die mogelijk dienzelfden weg zal blijven bewandelen. Het behoeft geen betoog dat deze handelingen, strijdig met de behartiging uwer belangen, wel ter dege ook in strijd zijn met degenen die uwe belangen oprecht toegedaan zijn en dat zulks niet slechts het ontvallen van mijn geringen steun aan deze afdeeling, maar tevens ook dat van de enkele mijner bekende andere donateurs, zoude berokkenen hetgeen ik vurig wensch te voorkomen.

Vertrouwende dat de noodige maatregelen en stappen dientengevolge door UEd. zullen worden gedaan, voeg ik hier per postwissel mijne latere gereserveerde offergelden ten bedrage van f 10.10.

In de verwachting dat *mijne* opgeëischte gelden ten bedrage van f 119.55 door de heeren M. en B. zullen zijn overgemaakt waarvan ik gaarne uw bericht tegemoet zie of hieraan volgens hunne belofte voldaan is, zult u mij tevens verplichten met toezending van uw reglement en heb ik de eer te zijn

Hoogachtend,

UEd. dw. Dn.

H. H.

N.B. Bij nazien zult UEd. bevinden dat sedert 1880 door de heeren M. en B. niet in uwe kas is gestort.

[Hebben wij bovenstaande goed begrepen dan is de bedoeling van den schrijver niet iets oneerlijks den heeren M. en B. ten laste te leggen, hiertoe zijn zij dan ook te net, maar alleen dat zij die gelden niet voor het door den offeraar bepaalde doel, maar tot een andere bestemming, natuurlijk ten behoeve van het *C. Isr. W.* alleen, afzonderden. Red.]

——